

مهارت‌های عملی مامایی در بخش زایمان

مؤلفان:

فرزانه گلبنی
عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
عضو مستقیم فدراسیون بین‌المللی زنان و مامایی
FIGO

دکتر زیبا تقی‌زاده
دکتری تخصصی بهداشت باروری
عضو هیأت متحنه رشته مامایی وزارت بهداشت و
رمان و معاون پژوهشی دانشکده پرستاری و مامایی
دانشگاه علوم پزشکی تهران

بیان بلوری
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنج

هایده هورسان
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنج
دانشجوی دکتری تخصصی بهداشت باروری

عنوان و نام پدیدآور	مهارت های عملی مامایی در بخش زایمان
مشخصات نشر	تهران: اندیشه رفیع، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۳۷۶ ص: (مصور/رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی)
شابک	978-964-987-583-5
وضعیت فهرست نویسی	فیبای مختصر
پادداشت	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
پادداشت	مولفان: فرزانه گلینی، زیبا نفی زاده، بیان بلوری، هایده هورسان.
پادداشت	واژه نامه
پادداشت	کتابنامه
شناسه افزوده	گلینی، فرزانه، ۱۳۵۹-
شماره کتابشناسی ملی	۲۸۳۴۱۴۶

اندیشه رفیع
ناشر کتب علوم پزشکی

نام کتاب:	مهارت های عملی مامایی در بخش زایمان
مؤلف:	دکتر زیبا نفی زاده، فرزانه گلینی بیان بلوری، هایده هورسان
ناشر:	انتشارات اندیشه رفیع
صفحه آرایشی:	مرام محمدی
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۴
تیراژ:	۱۰۰۰ جلد
لیتوگرافی:	بهمنورداز
چاپ:	منصور
صحافی:	دیدآور
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۹۸۷-۵۸۳-۵
بها:	۴۵۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی: اندیشه رفیع

خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان شهدای ژاندارمری -
مقابل اداره پست - ساختمان ۱۲۶ - طبقه دوم تلفکس: ۶۶۹۵۰۳۹۳
تلفن: ۶۶۹۷۱۴۱۴ - ۶۶۹۷۰۵۱۷ - ۶۶۹۷۰۵۱۸

نمایندگی های فروش:

- بابل کتابفروشی اندیشه
- مشهد کتابفروشی مجد دانش
- معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی
- تبریز کتابفروشی شیرنگ
- کتابفروشی بابک
- شیراز کتابفروشی جمالی
- انتشارات دانشگاه شیراز
- کرمان کتابفروشی پایپروس
- ارومیه شاهد و اینترگران
- اردبیل کتابفروشی خیام
- اهواز کتابفروشی رشد
- خرم آباد کتابفروشی نشر و قلم
- رفسنجان کتابفروشی بیماری های خاص
- قم کتابفروشی جلالی
- بایفروشی فانوس اندیشه
- بوشهر نمایندگی دانشگاه پزشکی
- سمنان کتابفروشی اشراق
- شهرکرد کتابفروشی کالج
- قزوین کتابفروشی حکیم
- کاشان خانه کتاب
- همدان روزاندیش
- یاسوج خانه کتاب
- یزد کتابفروشی آرمان
- اصفهان کتابفروشی یارسا
- کتابفروشی مانی
- ساوه کتابفروشی کوثر
- ایلام کتابفروشی رشد

مامایی حرفه‌ای با تاریخ بشریست که همین موضوع اهمیت این حرفه را چندین برابر می‌کند. در جامعه جهانی اهمیت حرفه مامایی بر کسی پوشیده نیست شاید این حرفه نسبت به سایر حرفه‌های پزشکی مستقیم‌ترین ارتباط را بر سلامت خانواده عهده دارد. بلوک زایمان شاید به جرات بتوان گفت تنها بخش شاد و مرتبط با تولد زندگی در بیمارستان‌هاست و فضای این بخش با بخش‌های دیگر که بیماران بعضاً با مرگ دست و پنجه نرم می‌کنند قابل مقایسه نیست و همین موضوع مسئولیت مامایی را در حفظ فضای شاد سخت‌تر کرده است چرا که در بلوک زایمان همه اعضای خانواده فقط و فقط منتظر پیام‌های شاد هستند که در سایر بخش‌ها ممکن است این چنین نباشد، با وجود این همه مسئولیت گاهاً متوجه عدم توجه عزیزان مسئول در بیمارستان‌ها و ... و محدود کردن مامایی به انجام خدمات پرستاری در بخش‌های حتی غیر مامایی هستیم در صورتی که برای همه دنیا مسجل است که این حرفه ماهیتی صددرصد مستقل از کادر پزشکی و پرستاری دارد و دانشجویان و کارکنان این حرفه باید در خدمت مادران و نوزادان آنها تربیت و به کارگرفته شوند چرا که جامعه امروز ایران بیشتر از هر زمان دیگری به تربیت مامای حرفه‌ای نیاز دارد و عدم توجه به این مسئله ما را متوجه زیان‌های بسیاری خواهد نمود همان‌طور که امروزه می‌بینیم آمار زایمان به روش سزارین به شدت افزایش یافته که خود نشان‌دهنده کم‌رنگ کردن نقش حرفه مامایی در تصمیم‌گیری مادر جهت انتخاب روش زایمان است و متأسفانه لطمه‌های بی‌شماری به خاطر این مسئله جامعه امروز ما متحمل شده است (کم‌رنگ شدن تغذیه با شیر مادر، اختلالات سوء تغذیه، افزایش اختلالات ارتباطی کودکان و اویسم و ... البته با طرح تحول نظام سلامت وزارت بهداشت گامی بزرگ در جهت بهبود وضعیت سلامت جامعه و افزایش آمار زایمان طبیعی برداشته شده که امید است با این طرح مشکلات ناشی از افزایش آمار سزارین در گذشته را تا حدودی بتوانیم برطرف کنیم. اما زایمان تجلی‌گاه هنر مامایی و شاید بتوان گفت منزلگاه دوم همه ماماهاست، ارتباط تنگاتنگ سواد مامایی با آینده مادر و نوزاده تازه متولد شده بر کسی پوشیده نیست شاید به راحتی بتوان گفت تربیت مامای باسواد مساوی است با داشتن جامعه سالم در فردا، پس با توجه به این امر یکی از مهمترین وظایف دانشگاه‌های علوم پزشکی تربیت کادری باسواد برای حفظ سلامت مادران، نوزادان، زوجین، دختران در سن بلوغ و زنان یائسه است، این طیف وسیع از جامعه مستثنای تعامل بین پزشکان، ماماها و سایر حرفه‌های کادر درمان امکان‌پذیر است که هر کدام در راستای وظایف خویش به کمک خدمت رسانی می‌کنند.

این کتاب مجموعه‌ای با ابتکاری نوین است که در راستای نیازهای بخش بلوک زایمان و برای کمک به آموزش بالینی دانشجویان مامایی، پزشکی و سایر رشته‌های مرتبط تألیف شده است تا ان شاءالله کمک‌کننده به جهت بهبود آموزش بالین برداشته شده باشد.

لازم به ذکر است که از تمام عزیزانی که به هر نحوی به ما در تألیف این کتاب یاری رساندند از جمله ریاست محترم دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان جناب آقای دکتر حیدر ندریان، پرسنل بلوک زایمان بیمارستان تأمین اجتماعی شهر سمنان و ماماها عزیز سرکار خانم‌ها نازنین سالمی، دلسوز احمدی گلزار، طریفه سید ابراهیمی، محمدرزاده و تمام عزیزان دیگر صمیمانه قدردانی کنیم.

بخش اول: بلوک زایمان در بیمارستان

فصل ۱: آشنایی با اتاق زایمان و تجهیزات	۱۷
اتاق زایمان	۱۸
خصوصیات اتاق های لیبر	۲۲
خصوصیات اتاق زایمان	۲۳
وسایل	۲۳
شرح وسایل الکتریکی	۲۴
شرح وسایل غیرالکتریکی اتاق زایمان - اتاق عمل	۲۹
انواع وسایل و ارار جراحی و اتاق عمل	۳۷
نخ های بخیه	۵۳
کادر تخصصی بلوک زایمان	۵۵
فصل ۲: کنترل عفونت در بیمارستان	۵۷
عفونت های بیمارستانی	۵۸
اهمیت کنترل عفونت	۵۸
انواع روش های گندزدایی، ضد عفونی و استریلیزاسیون و شست و شویی	۶۱
دستورالعمل مربوط به سی اس آر (CSR)	۶۲
مراحل شستشوی ست های پانسمان توسط نیروی کمک بهیار بخش به شرح زیر می باشد	۶۳
روش های محافظت در برابر عفونت	۷۳

بخش دوم: روند کنترل لیبر و زایمان طبیعی و غیرطبیعی

فصل ۳: مکانیسم های لیبر طبیعی	۸۷
آغاز لیبر	۸۸
وجود هر یک از نشانه های زیر می تواند بیانگر آغاز لیبر باشد	۸۸
مراحل مختلف لیبر	۹۰
پاسخ های فیزیولوژیک مادر و جنین در آغاز لیبر	۹۲
عوامل مؤثر در پیشرفت لیبر	۹۳
حرکات اصلی بدن جنین	۱۰۳
فصل ۴: پذیرش مادر در بخش زایمان و کنترل مرحله اول لیبر	۱۰۶
پذیرش در اتاق معاینه	۱۰۷
مراحل پذیرش مادر در بخش لیبر	۱۱۸
اداره مرحله اول لیبر	۱۵۹

۱۹۵	فصل ۵: روش‌های بی‌دردی دارویی و غیردارویی زایمان
۱۹۶	ماهیت و دلایل جسمی ایجاد کننده‌ی درد زایمان
۱۹۸	عوامل فیزیکی مؤثر بر شدت درد زایمان
۱۹۸	نقش فاکتورها و عوامل روحی روانی در ایجاد درد زایمان
۱۹۹	روش‌های کاهش درد زایمان
۱۹۹	روش‌های غیر دارویی کاهش درد زایمان
۲۰۰	آموزش روش‌های آمادگی برای زایمان بی‌درد در دوران حاملگی
۲۰۲	تنفس در لیبر
۲۰۳	الگوهای تنفسی در مراحل مختلف لیبر
۲۰۵	آروما تراپی Aromatherapy
۲۰۵	آب درمانی
۲۰۸	تحریک الکتریکی عصب از طریق پوست (TENS)
۲۰۹	روش تزریق آب مقطر استیل داخل جلدی
۲۰۹	طب سوزنی
۲۱۰	طب فشاری Acupressure
۲۱۲	ماساژ
۲۱۳	فشاردن متقابل (فشار در جهت خلاف Counter pressure)
۲۱۴	وضعیت‌های قرارگیری مناسب زائو هنگام لیبر و زایمان
۲۱۵	انواع وضعیت‌ها و حرکات‌های مناسب در هنگام لیبر و زایمان
۲۱۶	انواع وضعیت‌ها
۲۲۲	روش‌های دارویی در کنترل درد لیبر و زایمان
۲۲۳	انواع روش‌های دارویی
۲۲۳	انواع داروهای تسکین دهنده درد جهت ایجاد بی‌حسی و تسکین
۲۲۶	آنالژزی و ایجاد بلوک عصبی (منطقه‌ای) Regional Analgesia
۲۳۱	فصل ۶: اداره مرحله دوم و سوم زایمان
۲۳۲	اداره زایمان (مرحله دوم)
۲۳۲	توجه به علائم ورود به مرحله دوم زایمان
۲۳۳	اداره مرحله دوم زایمان بر اساس راهنمای بالینی انجمن پرستار ماماها‌ی نوزاد، زایمان و بهداشت مادران
۲۳۲آ	مادگی برای زایمان (مادر، عامل زایمان، وسایل)
۲۴۸	انجام زایمان
۲۷۲	زایمان واژینال متعاقب سابقه زایمان به طریقه سزارین
۲۷۳	اندیکاسیون‌های مادری
۲۷۳	اندیکاسیون‌های جنینی

۲۸۷.....	فصل ۷: اداره مرحله چهارم و پس از زایمان
۲۸۸.....	مرحله چهارم زایمان
۲۸۹.....	اداره مرحله چهارم زایمان
۳۱۴.....	فصل ۸: اورژانس‌های زایمان
۳۱۵.....	پرولاپس بند ناف
۳۱۷.....	زایمان قبل از موعد یا پره ترم
۳۲۰.....	زایمان پس از موعد یا پست ترم
۳۲۲.....	آغشتگی مایع آمنیوتیک به مکونیوم
۳۲۳.....	اختلال حجم مایع آمنیوتیک
۳۲۵.....	زایمان سخت Dystocia
۳۴۰.....	زایمان دوقلویی
۳۴۲.....	فشار خون در بارداری
۳۴۹.....	مرگ داخل رحمی جن (IUD)
۳۵۰.....	دکولمان جفت
۳۵۲.....	جفت سرراهی
۳۵۴.....	چسبندگی‌های غیرطبیعی جفت
۳۵۵.....	مول هیداتیفورم
۳۵۶.....	آنمی در بارداری
۳۵۸.....	همو ویزیولانس
۳۶۲.....	زایمان در بیماران خاص
۳۶۷.....	احیای قلبی- ریوی در زن باردار

بخش سوم: نوزاد

۳۷۵.....	فصل ۹: پذیرش نوزاد و معاینات فیزیکی
۳۷۶.....	اقدامات لازم در اتاق زایمان قبل و بعد از نوزاد تولد
۳۷۷.....	تعیین آپگار
۳۷۸.....	انجام مراقبت‌های معمولی و روتین در نوزاد سرحال و بدون علائم خطر
۳۷۸.....	انجام عملیات احیا در نوزاد دارای علائم خطر
۳۷۸.....	A. باز کردن راه‌های هوایی Air way
۳۸۰.....	B. تهویه تنفسی Brea thing
۳۸۱.....	C. برقراری گردش خون Circulation
۳۸۲.....	D. دارو Drug
۳۸۳.....	پیشگیری از هیپوترمی و حفظ دمای بدن نوزاد

۳۸۵	تعیین سن حاملگی در نوزاد
۳۸۶	اقدامات زیر در مراحل بعدی و در بخش پس از زایمان صورت می‌گیرند و شامل موارد زیر است:
۳۹۳	معاینه فیزیکی نوزاد
۳۹۳	بخش‌های مختلف ارزیابی نوزاد

بخش چهارم: پیوست‌ها

۴۱۹	پیوست ۱: لیست داروهای تترالی اورژانس
۴۲۰	لیست داروهای تترالی اورژانس (احیا)
۴۲۴	پیوست ۲: فرمول‌ها و محاسبات دارویی
۴۲۸	پیوست ۳: سونداژ
۴۴۲	پیوست ۴: سیستم اطلاعات بیمارستان
۴۴۳	سیستم اطلاعات بیمارستان
۴۴۵	پیوست ۵: اصطلاحات رایج در کودکان
۴۷۲	منابع